

Aan de gemeenteraad

datum 4 oktober 2022
zaaknr. 439246
behandeld door A.S. Terpstra
onderwerp Voortgang doordecentralisatie maatschappelijke zorg
bijlage(n) -

Geachte leden van de raad,

Per 1 januari 2023 gaan we als gemeente zelf alle Wmo-taken op het gebied van maatschappelijke zorg uit (laten) voeren die nu gemandateerd zijn aan- en uitgevoerd worden door centrumgemeente Leiden. Daarbij gaat het om opvang en ondersteuning aan inwoners die dak- en/of thuisloos zijn geraakt (Opvang) of vanwege een psychische stoornis tijdelijk niet zelfstandig kunnen wonen (Ondersteuning met wonen). Gemiddeld maken er jaarlijks 300 inwoners uit de Rijnstreek aanspraak op deze opvang en ondersteuning, waarvan 55 op de wachtlijst.

Doel van deze doordecentralisatie is dat de benodigde hulp voor inwoners eerder, dichterbij de vertrouwde leefomgeving en meer in samenhang met andere sociale activiteiten en lokale hulpverlening georganiseerd wordt. Deze inwoners hebben immers veelal op meerdere levensgebieden problemen, zoals woonvaardigheden en omgaan met geld. Op lokaal niveau kan het beste vorm gegeven worden aan vroegsignalering, preventie en ondersteuning op maat.

De colleges van de Rijnstreekgemeenten hebben de voorbereidende taken vastgelegd in het Werkplan maatschappelijke zorg 'Blijf in de buurt' 2021-2022. Over de inhoud hiervan heeft u in mei 2021 een raadsinformatiebrief ontvangen (zaaknummer 36022). Met deze brief informeren wij u over de voortgang van het Werkplan maatschappelijke zorg 'Blijf in de buurt' 2021-2022.

Werkplan maatschappelijke zorg 'Blijf in de buurt'

In mei 2021 hebben de Rijnstreekgemeenten in het Werkplan maatschappelijke zorg 'Blijf in de buurt' de voorbereidende taken voor de doordecentralisatie van de maatschappelijke zorg vastgelegd. De beschreven acties in het Werkplan richten zich op:

1. **Preventie:** het realiseren van de benodigde ondersteuning waarmee inwoners zo lang mogelijk in de zelfstandige thuissituatie kunnen wonen en leven.
2. **Toegang:** het organiseren van een laagdrempelige en integrale toegang voor inwoners die aanspraak maken op de maatschappelijke zorg.

3. *Opvang en ondersteuning*: het regelen van de benodigde (sub)regionale opvang en ondersteuning voor inwoners die aanspraak maken op de maatschappelijke zorg.
4. *Samenwerkingsafspraken*: het verankeren van (financiële) afspraken die nodig zijn voor de toekomstige samenwerking binnen de Rijnstreek en Holland Rijnland.
5. *Financiering*: het herijken van de beschikbare budgetten voor de uitvoering van de maatschappelijke zorg.

Hieronder lichten we de voortgang op deze onderdelen aan u toe.

1. Preventie

Het afgelopen jaar is verder gewerkt aan het realiseren van extra en/of andere ondersteuning en voorzieningen om te bereiken dat onze inwoners zo lang mogelijk (of weer) zelfstandig kunnen wonen en leven in de vertrouwde omgeving. In de zomer van 2021 is Coöperatie 'Dichtbij in de Rijnstreek (hierna Tom in de buurt) na een aanbestedingstraject geselecteerd om per 2022 uitvoering te geven aan alle Wmo-ondersteuning die inwoners (en hun mantelzorgers) van de Rijnstreek boven de 18 jaar om wat voor reden dan ook nodig hebben. Onderdeel van deze opdracht is het bieden van bemoeizorg, intensieve ondersteuning in de avonden en weekenden en het bieden van logeerplekken in het Respijthuis aan inwoners die behoefte hebben om even op adem te komen wanneer het thuis even niet meer gaat.

In december 2021 stelde het college het Actieplan voorkomen dakloosheid Rijnstreek vasten in 2022 zijn we gestart met de uitvoering. Omdat het aantal inwoners dat aanklopt bij de centrale dag- en nachtopvang (de Nieuwe Energie) nog steeds zeer hoog is, heeft het PHO Maatschappij Holland Rijnland in 2021 afgesproken dat elke subregio aanvullende maatregelen neemt om te voorkomen dat inwoners aanspraak moeten maken op de maatschappelijke opvang. In het Actieplan voorkomen dakloosheid Rijnstreek zijn maatregelen opgenomen met als doel het bevorderen van bestaanszekerheid om daarmee het risico op dak- en/of thuisloosheid te verminderen en voorkomen. In de eerste helft van 2022 is ingezet op:

- Pilot Housing first: via de pilot Housing First bieden we bij dakloosheid woonruimte aan als beginpunt in plaats van als einddoel. De inzet is om langdurig daklozen in de Nieuwe Energie een ontwikkeling te laten doormaken richting zelfstandigheid. Housing First vraagt om een omslag in denken en ook om aanpassingen in de afspraken die gemaakt zijn met woningcorporaties. Inmiddels zijn de eerste twee personen gehuisvest conform deze aanpak en binnenkort zullen nog twee inwoners volgen.
- Zekerheid op het gebied van inkomen: wat inwoners die dakloos raken vaak gemeen hebben is de onzekerheid op het gebied van inkomen. Veel van de geldende regels werken averechts in plaats van dat zij een duwtje in de rug geven. Om te voorkomen dat inwoners dak- en/of thuisloos raken is het bieden van een flexibel vangnet en de informatievoorziening hierover belangrijk. Momenteel wordt gewerkt aan concrete oplossingen waarmee we het flexibele vangnet voor mensen in de bijstand versterken. Deze worden verwerkt in de Verordening Sociaal Domein 2023 en de bijbehorende nadere regels. Ook wordt informatievoorziening over deze mogelijkheden uitgebreid.
- Bouwdepot: er is een toename van het aantal jongeren dat dak- en/of thuisloos raakt door onzekerheid op het gebied van inkomen. Dit wordt opgepakt door als één van de eerste gemeenten in Nederland te

experimenteren met het verstrekken van een Bouwdepot aan vijf jongeren tussen de 18 en 21 jaar die dakloos zijn geraakt. Zij krijgen elke maand (een jaar lang) € 1.050 leer- en leefgeld. Dit bedrag mogen de jongeren naar eigen inzicht besteden om te werken aan hun toekomst. In mei 2022 zijn de eerste bouwdepots aan de jongeren verstrekt. Inmiddels is één van de jongeren succesvol uitgestroomd naar een zelfstandige woning. Deze nieuwe wijze van dienstverlening is niet onopgemerkt gebleven. Het Bouwdepot werd dit jaar één van de twaalf finalisten door het platform [GemeenteDelers](#) verkozen als succesvol en inspirerend voorbeeld voor gemeentelijke dienstverlening in het sociaal domein.

2. Toegang

We vinden het belangrijk dat onze inwoners op één plek hun hulpvragen kunnen stellen en toegeleid worden naar passende ondersteuning. De toegang tot alle Wmo maatwerk-voorzieningen wordt uitgevoerd door Tom in de buurt onder de naam het Kernteam. Per 1 januari 2023 kunnen inwoners ook met al hun vragen over beschermd wonen (Ondersteuning met wonen) en maatschappelijke opvang (Opvang) bij het Kernteam, Tom in de buurt, terecht. Ook is Tom in de buurt per 2023 verantwoordelijk voor het bewaken van het traject wanneer een inwoner aanspraak maakt op Ondersteuning met wonen. Dit betekent dat Tom in de buurt toeziet op de uitvoering van het ondersteuningsplan en de daarin opgenomen ontwikkelingsmogelijkheden. Momenteel werken we samen met Tom in de buurt aan de implementatie van deze taken. Voor de overdracht van gegevens en deskundigheid wordt nauw samengewerkt met de huidige toegang van de centrumgemeente Leiden.

In regionaal verband wordt samengewerkt aan het vormgeven van het regionale toegangsteam. Dit team zal per 1 januari 2023 toegang verlenen aan de specialistische maatschappelijke zorg (zie hieronder) en zal in het kader van deskundigheidsbevordering beschikbaar zijn voor consultatie aan Tom in de buurt.

3. Opvang en ondersteuning

In december 2021 hebben de colleges van de Rijnstreekgemeenten het Strategiedocument Ondersteuning met wonen en Opvang 2023 Rijnstreek vastgesteld. Hierin wordt beschreven wat nodig is om de opvang en ondersteuning voor inwoners met psychische aandoeningen en/of vanwege dakloosheid goed te organiseren per 1 januari 2023. Gemiddeld maken er jaarlijks 300 inwoners aanspraak op deze opvang en ondersteuning, waarvan 55 op de wachtlijst. We zien de afgelopen jaren dat een groeiend aantal jongeren aanspraak maakt op deze vormen van opvang en ondersteuning. Redenen hiervoor zijn: groeiend aantal jongeren met psychische problematiek, tekort aan betaalbare woningen en oplopende problemen in de thuissituatie als gevolg van de corona crisis. Tegelijkertijd heeft de Rijnstreek historisch gezien een tekort aan voorzieningen maatschappelijke zorg. Dit resulteert al jaren in een forse wachtlijst "Ondersteuning met wonen" en een overvolle centrale dag- en nachtopvang. Momenteel wordt regionaal in een op- en afbouwplan inzichtelijk gemaakt wat nodig is om tot een dekkend voorzieningenniveau te komen. Voor Opvang is de verwachting dat ca. 4 extra plekken nodig zijn en voor Ondersteuning met wonen ca. 24 plekken voor mensen met jeugdproblematiek en/of een licht verstandelijke beperking. In 2023 zullen de Rijnstreekgemeenten in samenwerking met de uitvoerders en in afstemming met andere gemeenten in Holland Rijnland komen tot een concreet plan voor deze opgave.

Om de opvang en ondersteuning per 1 januari 2023 goed te regelen is voor de taak Opvang (opvang van inwoners die dak en/of thuisloos zijn geraakt of dreigen te raken) stelden de colleges eensubsidieregeling op voor het verstrekken van een subsidie aan één partij. De subsidieaanvragen zijn o.a. beoordeeld op de wijze waarop partijen invulling geven aan de inhoud, samenwerking, opbouwopgave en monitoring van de taak. Voor de taak Ondersteuning met wonen (ondersteuning aan inwoners met een psychische aandoening die behoefte hebben aan een vorm van wonen) wordt gecontracteerd middels Open House. Uitvoerders voor deze taak zijn geselecteerd conform de voorwaarden in de raamovereenkomst Ondersteuning met wonen op het gebied van beschikbare huisvesting om Ondersteuning met wonen te bieden, ervaring en kwaliteit.

De partijen die per 1 januari 2023 in de Rijnstreek uitvoering zullen geven zijn:

- Ondersteuning met wonen: Stichting De Binnenvest, Prodeba, GGZ Rivierduinen, Cardea, De Haardstee, Beau Begeleid Wonen, Zorggroep Soeverein.
- Opvang: Stichting De Binnenvest.

Binnenkort ontvangt u een uitnodiging voor de kennismakingsbijeenkomst met de uitvoerders van Ondersteuning met wonen en Opvang op 23 november 2022.

Sommige inwoners hebben een zorgvraag die zo specialistisch is, dat de vraag hiervoor te klein is om door individuele gemeenten te contracteren. Daarbij gaat het o.a. om 24/7 aanwezige opvang voor inwoners die dak- en/of thuisloos zijn geraakt en/of ondersteuning voor inwoners met GGZ problematiek i.c.m. problematiek op het gebied van somatiek, verslaving of een licht verstandelijke beperking. Voor deze specifieke behoeften hebben de gemeenten van Holland Rijnland gezamenlijk specialistische voorzieningen gecontracteerd. De ca. 115 plekken zijn verspreid over voorzieningen in de regio Holland Rijnland. De partijen die per 2023 uitvoering geven aan de specialistische maatschappelijke zorg zijn: Stichting De Binnenvest, GGZ Rivierduinen, Stichting de Haardstee, Stichting Anton Constandse, Prodeba, Gemiva, 's Heeren Loo, Stichting het Babyhuis en Zero & Sano.

Bij alle trajecten is zorgcontinuïteit het belangrijkste uitgangspunt geweest. Concreet betekent dit dat er geen inwoners hoeven te verhuizen als gevolg van de contractering/subsidiëring.

4. Samenwerkingsafspraken

Om een flexibel aanbod te realiseren voor inwoners die aanspraak maken op maatschappelijke zorg en deze te financieren besloten de colleges dat Alphen aan den Rijn namens de Rijnstreek verantwoordelijk wordt voor de uitvoering en financiering van de maatschappelijke zorg. De benodigde samenwerkingsafspraken over o.a. verantwoordelijkheden en financiën hebben de colleges van de Rijnstreekgemeenten vastgelegd in een Dienstverleningsovereenkomst maatschappelijke zorg. Dit is wenselijk en noodzakelijk om een flexibel aanbod van voorzieningen te kunnen financieren. De afspraken omvatten concreet:

- Alle huidige en toekomstige middelen van de Rijnstreek worden als één totaal ingezet voor de uitvoering van de taken maatschappelijke zorg en het realiseren van de opbouwopgave.
- Vanaf 2023 t/m 2032 worden de niet bestede middelen toegevoegd aan de reserve maatschappelijke zorg Rijnstreek. De reserve kent twee functies:
 - het egaliseren van pieken en dalen in de exploitatiebegroting;

- het realiseren van een evenwichtig aanbod van voorzieningen maatschappelijke zorg.

In 2033 zal op basis van een evaluatie bepaald worden wat de benodigde structurele omvang van de reserve dient te zijn vanaf 2034 op basis van het historisch verloop en de toekomstige prognoses.

Omdat gemeente Leiden namens de gemeenten in Holland Rijnland verantwoordelijk is voor de uitvoering en financiering van de specialistische maatschappelijke zorg zijn in Holland Rijnland vergelijkbare samenwerkingsafspraken nodig als binnen de Rijnstreek. Deze worden voor het eind van het jaar vastgelegd in een regionale samenwerkingsovereenkomst.

5. Financiën

Voor de uitvoering van de taken maatschappelijke zorg per 2023 is heeft de gemeenteraad in het derde kwartaal van 2021 besloten om de financiële middelen voor de taken maatschappelijke zorg van centrumgemeente Leiden en het Rijk op te nemen in de programmabegroting 2023. Conform de beleidskaders en afspraken binnen de Rijnstreek budgetneutraal in te zetten. De verdeling van de beschikbare budgetten is onder begeleiding van AEF en op basis van huidige kosten i.c.m. objectieve maatstaven tot stand gekomen.

Voor het zomerreces zijn de voorlopig beschikbare middelen door AEF herijkt op basis van cijfers over het gebruik 2021 en de meicirculaire 2022. De kosten voor de specialistische maatschappelijke zorg worden aan de voorkant afgeroomd. Er is voorlopig sprake van een lichte stijging van inkomsten t.o.v. de voorlopige budgetten die vorig jaar gepresenteerd zijn. Dit is met name toe te rekenen aan verhoogde structurele middelen die het Rijk beschikbaar stelt voor maatschappelijke opvang.

In onderstaande tabel vindt u de inkomsten/kosten zoals deze op basis van huidige informatie bekend zijn. Met de budgetten kunnen de kosten voor de uitvoering door aanbieder Opvang, aanbieders Ondersteuning met wonen, Tom in de buurt en de uitvoeringskosten door Alphen aan Rijn op basis van actuele informatie budgetneutraal worden ingezet. De niet bestede middelen worden gestort in een reserve voor de maatschappelijke zorg Rijnstreek (zie hieronder). Dit geld wordt de komende 10 jaar gebruikt voor de opbouwopgave (zie inleiding). De cijfers opgenomen in onderstaande tabel worden opgenomen in de programmabegroting 2023.

Begroting Kaag en Braassem Maatschappelijke zorg inclusief ondersteuning plus	Begroting 23	Begroting 24	Begroting 25	Begroting 26
<i>Kaag en Braassem</i>				
Inkomsten Kaag en Braassem	€ 411.613	€ 476.056	€ 624.544	€ 754.779
Uitgaven Kaag en Braassem	-€ 411.613	-€ 476.056	-€ 624.544	-€ 754.779
Saldo	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
<i>RIJNSTREEK</i>				
Inkomsten Rijnstreek	€ 6.926.119	€ 6.700.724	€ 6.918.470	€ 7.143.279
Uitgaven Rijnstreek	-€ 5.385.013	-€ 5.547.403	-€ 5.714.980	-€ 5.885.909
Saldo Toevoeging aan Reserve Rijnstreek	€ 1.541.106	€ 1.153.321	€ 1.203.490	€ 1.257.370

Afsluitend

Wij gaan ervan uit u met deze informatiebrief voldoende geïnformeerd te hebben over de stappen die worden gezet voor het realiseren van een zorgvuldige doordecentralisatie van taken maatschappelijke zorg per 2023.

Wij zien u graag bij de kennismakingsbijeenkomst met de uitvoerders Ondersteuning met wonen en Opvang.

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van Kaag en Braassem,	
de gemeentesecretaris,	de burgemeester,
R. van Zijl	A. Heijstee-Bolt